

egy közeli (Unterharmersbach nevű) városkának hivatalosan bejegyzett „Heimat und Volksleben” egyesülete rendezett. Hatvan, a népszokások és hagyományok különböző formáit őrző egyesület hozta el erre az alkalomra zenekarát, népviselet-őrző csoportját és táncosait, lovas bandériumát és régi egyenruhába öltözött polgári egyesületét. De felvonultak Svájc és Franciaország németajkú területeinek hagyományörző egyesületei is. Zászlóforgatók lengettek nemzetiszínű lobogóikat, szénát hordó tehénszekér mellett jött a mezőről hazatérő parasztházaspár a gyerekeivel, kosárból kínálva a „madárlátta” „Schmalzbrot”-ot, a zsíros kenyeret és a pálinkát az út szélén álló nézőknek. Aztán jöttek a hosszú farönköket szállító szekerek a vastagpatájú lovakkal, a XVIII-XIX. századi viseletekbe öltözött, puskás polgárőrök, bányászok és vadászok. A többnapos programban szerepelt a helyi háborús emlékmű koszorúzása, a hősökre való emlékezés, a felvonuló zenekarok hangversenye, tánccsoportok bemutatója, közös ebéd, vidám táncest és baráti találkozó is. Az ünnepségre hazajöttek a városkából elszármazott rokonok, eljöttek a közeli helységek lakói és a távoli vidékekről idelátogató idegenek is.

Búcsúzóul még az ősz is tartogatott szép eseményeket számomra. Ahogy a protestánsoknál szokás, erre fel is mindenki elvitte a templomba az ősz legszebb gyümölcseit, hogy köszönetet mondjon a termésért. Ezt hívják itt „Erntedankfest”-nek. Csodálatos volt a színes-illatos csendélet az Úr asztala előtt. A házak ajtajánál, a lépcsőkön, ablakokban is megjelentek a gyönyörű sárgára érett tökök, melyeknek vigyorgó pofájában a csendes őszi estéken halványan libegett a gyertyák fénye. Az ovisok és a kisiskolások lázas munkával készített lámpásokat, (Laterne-ke)t, és Szent Martin napján ezekkel világítva, énekelve járták végig a falut. A felnőttek kiálltak a házak elé és édességgel, apró ajándékkal kedveskedtek a gyerekeknek

*

Most visszagondolva, ha egy mondatban foglalhatnám össze az élményeimet: azt kellene mondanom, hogy jó volt polgárnak lenni Németországban. Végül engedtessek meg nekem, hogy egy apró élménnyel fejezzem be a beszámolót. A falu evangélikus egyházközségének tagjai gyakran rendeztek más falvakkal közösen kórustalálkozókat, összejöveteleket. Kedves emlék maradt számomra az a felirat, amelyet egy ilyen rendezvény alkalmával helyeztek el a templom falára. Talán nem érdemtelen elgondolkodni rajta. Így szól: „Die Menschen bleiben einsam, wenn sie statt Brücken Wände bauen.” – „Az emberek egyedül maradnak, ha hidak helyett falakat építenek.”

Halminé Bartó Anna

Hagyománytisztelet Hollandiában

Másfél évtizede elmúlt, hogy első alkalommal jártam Hollandiában a Jászapáti Néptánc-csoport meghívott kísérelőjeként. Az addig álomnak hitt lehetőség megvalósult, de a valóság még sokkal szebb volt, hiszen beszélhettem az emberekkel, ismerkedhettem szokásaikkal, életükkel.

Az akkor megismert település Oodorn és Exloo. Szállásadóim Exlooban laktak, amely 4 kilométerrel volt Oodorntól, ahol a Nemzetközi Néptáncfesztivált rendezték. A szervezés kifogástalan volt. Érdeklődésemre elmondták, minden programot egy évvel előbb előkészítenek, hogy kevesebb lehetőség legyen a hibákra. Szállásadóim, egy idősebb házaspár – Wiebe Prakken és Reimke Prakken – a rendezvényt támogatva ellenszolgáltatás nélkül láttak vendégül. Az ott töltött egy hét alatt megismerkedtem velük és barátaikkal.

Kölcsönös szimpátia alapján aztán több alkalommal meghívtak magukhoz, aminek nagyon örültem, hiszen érdekelt életük, kultúrájuk. Exloo, ahol ismerőseim laktak Hollandia keleti részén van, kb. 50 kilométerre Németországtól. A kis településen itt is ugyanúgy ismerik az emberek egymást, mint a mi falvainkban.

Egy alkalommal tulipánnyílás idején jártam itt. Bár a tél a tenger hatására nem olyan hideg, mint nálunk, a tavaszt ők is nagyon várják. Csodálatos falunapot rendeztek, 1998-at írtunk ekkor. A település főutcáján voltak sátrak és más építmények. Szinte egy múzeum kelt életre, ko-

rabeli ruhába öltözött óras, bemutatta az óra készítését, restaurálását. Sokat készítenek ma is hobbiból órát Hollandiában. Egy jókedvű borbély régi üzlete berendezésével együtt nyitotta meg alkalmi fodrászatát, ha kíváncsi férfi vendég jött, meg is borotválta. Nemcsak a felnőtteket, de a gyerekeket is érdekelte a szép, régi eszközök használata. Két fiatal nő egy varróműhelyt mutatott be a XX. század elejéről, a varrás szinte minden eszköze látható volt náluk.

Számomra nagyon érdekes volt a gyöngyfűzés, amit egy szomszédos községből jött család mutatott be. Fantasztikus kezűgyességgel csinálták, alig lehetett követni a kezek mozdulatait és már is elkészült a gyönyörű ruhadisz. A családban a férfiak is gyönyörűen fűzték a gyöngyöt. A képeslap készítő házaspár sátránál gyönyörködünk a szebbnél-szebb szárított, nyomtatott virágokból összeállított üdvözlőlapon.

Szorgalmasan dolgozott a klumpakészítő, aki a dísz tárgytól a mindennapi használatig készítette a praktikus lábbelit. Ami szintén csodálatra méltó volt, az a csipkeverés tudománya. Sokan foglalkoznak vele. Több évtizede létrehozták klubjukat, ahol hetenként összejönnek, és szórakozva megtanulják a mesterséget az érdeklődő fiatalok és idősök.

Büszkén keltették életre a régi iskolai életet. Korabeli ruhákba öltözött a tanító néni és egy osztálynyi gyermek, fiúk-lányok. Kritikus szemmel nézve is komolyan vették a bemutatkozást, nekik is tetszett a régi ruhákban való játék és a régies oktatás. Ez alkalommal az idősebbek is felöltöttek szép régi viseletüket, amit ünnepnapokon hordtak. A férfiklub tagjai közül többen felöltöztek régi ünnepi ruháikba, fekete öltöny, fehér ing a nyakukban háromsarkos kendő, aminek nemzeti színből összeállított mintázata van. Az alapszín piros, és kék-fehér mintázata van, hozzá pedig fehér klumpát illik viselni. Érdekes volt, mikor vonultak, úgy kopogott a fapapucs, mintha táncolnának. Találkoztam olyan családokkal, ahol a gyermekek a szülőkkel együtt viseletben voltak. Németországból egy cilindres kéményseprő is riogatta a hölgyvendégeket, nagy derűtséget kelteve. Felejthetetlen élmény volt számomra ez a rendezvény.

Helytörténeti gyűjteményüket nézve többször találkoztam fiatalokkal, akik érdeklődéssel szemlélték nagyszüleik életét bemutató gyűjteményeket. A szabadtéri múzeumban láttam azt az épületet, ahol az állatokkal laktak egy fedél alatt. Elődeik iránt érzett nagy tisztelettel beszéltek erről, egyáltalán nem akarták eltitkolni vagy szégyellni múltjukat.

Érdeklődő kérdéseimre szívesen válaszoltak. Elmondták, hogy nagyon nehéz volt az elődök élete és ennek a tiszteletben tartása, emléke kötelez arra, hogy ma is megmutassák hon-

nan indultak és munkájuk által hová, meddig jutottak. Bizonyították ezt az igen nagy becsben tartott régi épületek.

Talán ennek a példamutatásnak az eredménye, hogy többször láttam olyan összejeveteleket, ahol az unokák nagyszülei társaságában vettek részt a beszélgetésekben, nem húzódván el azzal, hogy ez nem az ő korosztályuk.

Szabadidejüket is igyekeznek hasznosan eltölteni, nagyon jó az időbeosztásuk. Egyesületek, klubjaik vannak, ahol hetente összejönnek, beszélgetnek, rendezvények szervezéséről döntenek. Foglalkozásaikat vidám, jókedvvel tartják. Minden hónapban gyűjtést rendeznek, mellyel támogatják a rászoruló gyermekeket.

A honismeret hozzátartozik mindennapi életükhöz. Hagyományaikat ápolják és átadják az újabb nemzedékeknek, ha ünnepelnek tisztelettel, és örömmel teszik. Ezen az EU tagság sem tudott változtatni.

Szűle Katalin

Helytörténet a globalizáció korában

Bihari József: Európa útján a Tápíó-vidék művelődéstörténeti emlékeivel című könyve ürügyén

Sértődés ne essék, amiért ismertetőmet erről a fontos és komoly könyvről egy irodalmi anekdotával kezdem. A nagy francia drámaíró, Molière egyik darabjának hőseit felvilágosítják, hogy mi a különbség a vers és a próza között. Mire nagyon elcsodálkozik, hogy ő akkor eddig, egész életében prózában beszélt, csak éppen nem volt tudatában ennek. Valahogy így vagyunk a helytörténettel is. Benne élünk szülőföldünk vagy a magunkénak választott táj mindennapjaiban, egyben a történelmében is, hiszen a hagyományaihoz alkalmazkodunk – vagy ha történetesen nem alkalmazkodunk, akkor azzal -, de nem mindig vagyunk eléggé tudatában annak, hogy minden cselekedetünkkel, gondolatunkkal történelmet alakítunk. Falunk vagy városunk, tájegységünk történelmét, ami azonban nemzeti történelem is, sőt: világhistória. Nemcsak elvisseljük sorsunkat, hanem beleszólunk annak alakulásába. Cselekvő fiai, leányai vagyunk korunknak, akár akarjuk, akár nem.

Kérdéshetők, hogy fontos-e mindennek tudatában lennünk? Hiszen a történelem így is, úgy is megy a maga útján. Ha mi nem veszünk tudomást irányáról, törvényeiről és törvénytelenségeiről, akkor ő sem méltat különösebb figyelmére. Kiszolgáltát önnön kételyeinek, amik minden csapásnál feltámadnak, és csapdában hagy, mikor egyik-másik sikerünk túl derűlátóvá teszi jövőlátásukat. Mind a két véglét félrevezet, márpedig ez lehet a legrosszabb tanácsadás.

Kisebbségi tapasztalatot említek, hogy mindez világosabban álljon előttünk. Sajnos, a huszadik századi magyar élet kisebbségi helyzetűek, kísérletek, kudarcok és önfeladások sorozata. Mibe kapaszkodhatott és kapaszkodhatik a kisebbségi magyar Erdélyben, miután megfosztották történelmétől, többségi hatalom és belső közöny vagy éppen renegátság rombolja anyanyelvét, művelődését a szellem síkján és múltjának emlékeit, templomait, szobraikat, várait földrajzi valóságban? Hosszú évtizedeken át az erdélyi iskolákban, a magyar tannyelvűekben is, érdemben nem esett szó a magyar nemzet történetéről. A diákok számára a tankönyvekben és a tantervekben ugyanolyan arányban szerepelt a magyarság és Magyarország történelme, mint mondjuk a távoli Portugáliáé. Ezzel szemben a diákoknak meg kellett tanulniuk azt, hogy őseik földje, tehát az ő szülőföldjük ősi dák és római terület, amelyen a magyarok a betolakodók, jövevények. A székelyek legfennebb olyan összefüggésben kerülhettek be a tankönyvekbe, hogy a XVI. század végén – tegyem hozzá: történelmi rövidlátásunkban – Mihály vajda seregét támogattuk az erdélyi fejedelemmel szemben.

Mivel méltó történelmi tudat nélkül nincs nemzeti önismeret és öntudat, az erdélyi irodalomra, illetve szélesebb öleléssel: a közművelődésre várt a helyi történet felbuvárlása és közkinccsé tétele. Írók, tanárok, de orvosok, tisztviselők is vállalkoztak az adatgyűjtés, vagy ha